

A MELLÉRENDELŐ SZINTAGMÁK MONDATBELI SZEREPÉRŐL

1. A mellérendelő szószerkezetek tagjai a mondatban rendszerint azonos szintaktikai funkciót látnak el, azaz egy további mondatrészszel azonos és egyben párhuzamos viszonyban vannak. A mondat bármelyik része lehet halmozott, vagyis bármelyik mondatrész szerepét betöltheti mellérendelő szószerkezet. Tehát az alany, az állítmány, a tárgy, a határozó és a jelző szerepét is (vö. MMNyR. II. 315; MMNy. 360). Ha e mondatrészek között a mai magyar nyelvre jellemző gyakorisági sorrendet kívánunk felállítani, akkor megállapíthatjuk, hogy mellérendelő szintagma leginkább jelzők és határozók, legkevésbé állítmányok esetében fordul elő (mivel a többtagú állítmányok -- elsősorban a külön bővítményekkel rendelkező állítmányok -- már nem szószerkezetet, hanem összetett mondatot alkotnak). Legalábbis egy e témakörben végzett, két és fél millió n terjedelmű, ötféle stílusrétegből álló szövegből -- szépirodalmi prózából, drámai művekből, tudományos ismeretterjesztő irodalomból, publicisztikából és beszélt nyelvi megnyilatkozásokból -- gyűjtött példaanyag tanulságai ezt a sorrendet igazolják (a jelző részesedése 32%, a határozóé 23%, az alanyé 17%, a tárgyé 10%, az állítmányé pedig 8%).

A klasszikus értelemben vett mondatrészek közötti sorrendnél érdekesebb azonban, hogy a halmozott mondatrészek esetében előforduló mellérendelő szintagmák az összes ilyen típusú szószerkezetnek csak egy részét -- igaz, jelentős hányadát --, 90%-át alkotják. Közel 10%-ot pedig olyan tagjai a mondatnak, amelyek nem tekinthetők önálló vagy halmozott mondatrészeknek. Ebben a dolgozatban mindenekelőtt ezekre nézzünk példákat!

2. A fennmaradó 10%-on belül a leggyakoribb az a típus (az összes eset 47%-a), amelyben nem önálló mondatrészek, azaz szószerkezetbeli státusukat tekintve alárendelő- vagy predikatív-szintagma-tagok kerülnek mellérendelő viszonyba egymással, hanem álszintagmatagok. Mégpedig olyan esetben fordul ez elő, amikor magát a mondatrészt fejezzük ki álszintagmával, és ennek valamelyik alkotórészét halmozzuk. Ide tartozik az álszintagmával kifejezett állítmány, határozó és jelző.

2.1. A névszói--igei állítmány halmozásakor gyakori jelenség, hogy az igei rész csak egyszer szerepel a szerkezetben, mégpedig a szerkezet legvégén (vö. MMNy. 366). Ilyenkor úgy is felfogható, hogy nem is maga az egész állítmányi szerkezet a halmozott, hanem csak egyik alkotórésze, a névszói tagja, vagyis formai szempontból álszintagmatagok halmozásáról van szó. Persze valójában az összetett állítmányok közül az egyik kihagyásos, elliptikus szerkesztésű, s az ismétlést elkerülendő szerepel csak egyszer az azonos igei rész, mintegy alakilag is szorosabb

egységgé fogva a többtagú szerkezetet. Pl.: "... sportemberi teljességéhez -- amely később a teljes emberi létezés egyik feltétele és összetevője lesz -- az ökölvívás gyakorlati ismerete is hozzátartozik" (Sükösd Mihály: Hemingway világa. 1977. 16); "Azt persze nem kívánja senki, hogy a vezetők két lábon járó erkölcsi példatárak és tilalomfák legyenek" (Zalai Hírlap 1984. nov. 3. 3); "Frederico Fellini új filmjének, a Ginger és Frednek ... bemutatója tagadhatatlanul esemény és szenzáció volt" (Magyar Hírlap 1986. febr. 20. 4).

Előfordulhat az is, hogy a segédige nem a szerkezet legvégén jelenik meg, hanem beékelődik az álszintagmatagok közé. Ekkor alaki szempontból már nem kapcsolja egybe őket, hanem szétválasztva, külön-külön hangsúlyossá téve valamennyit, ráirányítja a figyelmet minden egyes szerkezettagra. A szokatlan szórendnek, a szórendi szimmetriának ilyenkor elsősorban stilisztikai szerepe van; nem véletlen, hogy ez a szerkesztésmód leginkább a szépirodalomra s az ehhez közel álló esszéstílusra jellemző. Pl.: "Jó orvos volt és rossz orvos: amilyenre Oak Parkban szükség lehetett" (Sükösd Mihály: Hemingway világa. 1977. 8); "De ettől is csöndes marad és jó magaviseletű" (Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér. 1978. 88); "... a háromszáz hold másik fele éjjelnappal azon gondolkodik, csakugyan, hogy erdő legyen-e vagy kaszáló" (Tamási Áron: Szirom és Boly. 1974. 15--6); "Idegen volt és sötét nézésű, túl lehetett már a negyvenen" (Lengyel József: Igéző. 1971. 5).

2.2. A mondat határozója is kifejezhető álszintagmával, azaz névutós szerkezettel. Ennek bármelyik tagja lehet halmozott.

2.2.1. Az esetek többségében maga az egész névutós szerkezet a halmozott, s ilyenkor az azonos, többször ismétlődő tagot -- leginkább a névutót -- csak egyszer szokás kitenni, a szerkezet legvégén (vö. TOMPA JÓZSEF: MNy. LV, 131--3; MMNyR. II, 90; SEBESTYÉN ÁRPÁD: A mai magyar nyelv névutórendszere. 1965. 227, itt a korábbi szakirodalom is fel van tüntetve). Ezek a példák tehát elliptikus, kihagyásos szerkesztésűek: "A vitában elmondták, hogy az anyagi támogatás növelése és arányos elosztása érdekében, más szomszédos megye mintájára, jó lenne városi koordinációs bizottságot létrehozni" (Észak-Magyarország 1984. dec. 12. 2); "A tanácsok a kormány meghatározta körben és módon állami irányítást gyakorolnak a minisztériumok, a főhatóságok és a különböző szervezetek felett..." (Magyarország 1986. febr. 9. 9); "... a közönség igényei a testápolási cikkek, a háztartási vegyszerek és a kozmetikumok iránt egyre növekednek" (Magyar Nemzet 1978. nov. 29. 3); "A magyar film téli ünnepe, seregsemléje mellett egyéb újdonságokat is kínál a január végi, februári moziműsor" (Népszava 1985. jan. 21. 6); "A napokban -- minden ceremónia, minden külsőség nélkül -- megindult a forgalom Nyíregyházán ..." (Kelet-Magyarország 1980. nov. 3. 5). A következő példában a névutó a halmozott: "... a szülők fogantatásuk előtt vagy után váltak alkoholistákká" (Czeizel Endre: Genetika és társadalom. 1977. 134).

2.2.2. A korábbiaktól eltérő típusúak a között névutót tartalmazó szerkezetek. Ez a névutó ugyanis mindig többes jelentésű alapszóval alkothat csak álszintagmát (vö. SEBESTYÉN: i. m. 62), mivel eredetét tekintve a köz főnév származéka, s ennek jelentése -- SIMONYI szerint -- "a. m. köze valaminek, azaz a

közben levő tér, intervallum, s néha annyi is, mint medium, közepe valaminek" (SIMONYI-tól idézi SEBESTYÉN: i. h.). A között többnyire a határokat megnevező alapszóval alkot névutós határozót. Ez kifejeződhet a szélső egyedek egyenkénti megnevezésével, többes számú főnévvel stb. Ha a tárgyak egyenkénti megnevezésével fejeződik ki, akkor ezek a tárgyak mellérendelő szó szerkezetben állnak egymással, s ha egyes számúak, akkor a szerkezet nem kihagyásos, elliptikus szerkesztésű. Pl.: "A pályázaton nevezhetnek egyének és kollektívák olyan -- a népgazdaság bármely ágazatát érintő -- újítással, illetve találmánnyal, amelyet 1985. január 2. és 1985. december 31. között jelentettek be és valószínűsíthettek meg" (Népszava 1985. jan. 21. 5); "Perez de Cuellar tegnap mélyszéges aggodalmának adott hangot az Irak és Irán között ismét rendkívül feszültté és veszélyessé vált helyzet miatt..." (Esti Hírlap 1986. febr. 2. 5).

Többes számú névszói tagok között szó lehet itt is ellipsiszről, főleg akkor, ha nem köti össze őket az és kötőszó. Pl.: "... amikor viszont ráérnek az emberek bútorok, ruhaneműk, műszaki cikkek között válogatni, több legyen a kiszolgáló" (Kelet-Magyarország 1980. nov. 3. 3); "Úgy teremteni összhangot az apró lépések, változtatások között, hogy megmaradjon a kényesen őrzött egyensúly..." (Népszava 1985. jan. 21. 3). A következő példában nincs szó ellipsiszről: "Nagyobb összhangot kellene teremteni az egészségügyi építkezések tervezői, kivitelezői és megrendelői között ..." (Magyar Nemzet 1978. nov. 29. 3).

2.3. Mondatrészi szerepét tekintve a jelzőkhöz sorolandó, eredete szerint azonban az előző csoporttal van szoros kapcsolatban a névutó-melléknévvel szerkesztett kapcsolat. A névutó-melléknév átmeneti szófajkategória, pontosabban keresztvezető szófajú szó, mivel egyszerre névutó, de melléknév is (vö. MMNy. 15). Ezzel kapcsolatban SEBESTYÉN ÁRPÁD (i. m. 235) megjegyzi, hogy "ez a felfogás azt sugalmazza, hogy itt a névutó önálló szóként vesz fel képzőt, pedig ezek önmagukban ... nem önálló melléknévek...; valóságos létük csak a névutó alapszavával együtt van. Az ilyen alakulatok -i képzőjének többen «összerántó erő» tulajdonítanak: a vele ellátott névutóhoz szükségszerűen hozzákapcsolja a tudat ... az alapszót". Hasonlóképpen vélekedik BERRÁR JOLÁN is (ELTE NytudDolg. 33. sz. 32), aki az átmeneti szófajkategóriához sorolja a névutó-melléknéveket, mivel "mondatrészszerepük melléknévi, de ugyanaz a kötelező tartozék áll előttük, mint a névutónak; mint ahogy az igénévnek is ugyanaz a bővítménye, mint az igének. Mindkét esetben az alapszó különleges szemantikai erejéről van szó. Úgy is tekinthetjük -- valószínűleg az a helyes felfogás --, hogy nem egy igéi vagy névutói tö van továbbképezve, hanem egy szintagma, illetőleg egy morfológiai természetű szerkezet: [könyvet olvas]-ni; [kertben sétál]-ván; [ház mögött]-i."

A leggyakoribb a közötti névutó-melléknév (az emellett álló névszóra ugyanúgy kötelező a többesjellegűség, mint a között névutóra), de más is előfordul néhány esetben. Pl.: "Már akkor megsejtették a Nap légköri jelenségei és a Föld közötti kapcsolatokat" (Napló 1978. nov. 15. 4); "A Szovjetunió és Jugoszlávia közötti vasúti szállítás a Magyar Államvasutak tranzitforgalmának egyik legjelentősebb, leggazdaságosabb területe" (Népszabadság

1986. febr. 13. 6); "A Chinoi miskolci telepén az elmúlt egy-két évben ugyancsak zajlott az élet, hiszen az üzem 93 dolgozója a termékváltás és a fejlődési távlatok miatti bizonytalanság állapotában volt, amely csak napjainkban oldódik fel" (Észak-Magyarország 1984. dec. 12. 2).

3. A gyakorisági sorrendben azok a szerkezetek következnek (közel olyan sűrűn fordulnak elő, mint az előző csoport, részesedésük 43%), amelyekben nem lehet eldönteni, hogy milyen mondatrészszerépűek a mellérendelő szószerkezet tagjai. Semmiféle ragmorféma nem utal ugyanis a mondatban betöltött szerepükre, vagyis a szerkezettagokról csak annyi állapítható meg, hogy nominativusban vannak. De se nem alanyi, se nem állítmányi szerepűek. A mondatok, amelyekben előfordulnak, lehetnek tulajdonképpen egyfőtágú (vö. BERRÁR: TanMondt. 86) vagy tagolatlan mondattípusok, halmozott főtaggal.

3.1. Összefüggő szövegben szerepelnek a következő mondatok: "Válság, hullámvölgy, unalom, közepes színvonal?" (Dolgozók Lapja 1978. nov. 14. 4); "... megjelenik a démoni énekes. Szőke hajszórény, karcsú test, amely sajátos mozdulatokkal kozmikus titkokat idéz" (Élet és Irodalom 1984. nov. 2. 9); "Nagy árukészlet, széles választék, ezzel szemben alacsony forgalom" (Csongrád Megyei Hírlap 1978. nov. 14. 5).

3.2. Idetartóznak a címekben, intézménynevekben előforduló mellérendelő szószerkezetek. Pl.: "A könyvfűzér indító kötetei: ... Jászi Oszkár A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés című, 1912-ben megjelent klasszikus munkája, valamint Fried István Irodalmi párhuzamok és szembesítések című könyve" (Esti Hírlap 1986. febr. 2. 2); "Képek, pillanatok a hatvani Daliból" (Népújság 1984. dec. 15. 6); "Két hónap múlva a Csepeli Vas- és Fémművekben, majd Egerben lesz látható ez a tárlat" (Csongrád Megyei Hírlap 1978. nov. 14. 4); "Most viszont az a hír járja, hogy Kerényi József otthagytá Kecskemétet, s elvállalta a Városépítési Tudományos és Tervezőintézet műemléktervezési irodájának tervezését" (Magyar Nemzet 1984. dec. 19.).

Természetesen címekben és intézménynevekben is gyakori, hogy egyértelmű a mellérendelő viszonyú tagok mondatrészszeréje: "Túlvilági s földi ügyek" (Népszava 1985. jan. 21. 6); "A Köztisztasági és Útkarbantartó Vállalat két szakemberével ... járjuk Pécset" (Dunántúli Napló 1984. dec. 12. 3).

4. Az előző két típusnál sokkal ritkábban fordul elő az az eset (a korábbi 47, illetve 43% mellett ennek a csoportnak a részesedése csak 10%), amikor nem azonos jellegű mondatrészek -- elsősorban a tárgy és a határozó, s elvértve még az alany is -- lépnek egymással mellérendelő, leginkább egyszerű kapcsolatos viszonyba. Ezeket a tagokat inkább csak a nekik közösen fölréndelt harmadik vonja szorosabb kapcsolatba egymással, s erre a szorosabb, már-már mellérendelő viszonyra utal a köztük megjelenő és kötőszó (vö. MMNyR. II, 75--6; 318). Pl.: "Az egyik nyugdíjas, szilasligeti lakos így kérdezte: azokon a napokon, amikor a különvonatok indulnak, mi honnan és hogyan utazzunk, honnan kell majd a buszokhoz gyalogolnunk?" (Esti Hírlap 1986. febr. 2. 3); "Határozatában kötelezte a céget, hogy többet és gyorsabban tervezzen a szövetkezeti lakásépítőknek..." (Napló 1978. nov. 15. 3); "Érdemes tehát sokat és jól dolgozni munkaidőben" (Dunántúli Napló 1984. dec. 12. 3); "Akadt a cikkírók közül, aki elsősorban

a mi fejünket féltette: ki és milyen buzgón fog bennünket nyírni ezután? (Élet és Irodalom 1984. nov. 2. 9). A következő példában nincs ugyan kötőszó, a határozók mégis mellérendelő viszonyban vannak egymással: "A leglényegesebb kérdés ugyanígy szerintem -- ez volna: az éppen megfigyelhető nyelvi «snasszulás», pongyolaság-szaporulat, erkölcs- és ízléscsökkenés mivel szemben, minek a másik végleteként, antinómikus párjaként alakult ki, kapott határozott körvonalat?" (Élet és Irodalom 1984. nov. 2. 2).

5. Problematiskus lehet a mellérendelő szószerkezet tagjainak a mondatrészszerkezetét megítélni akkor is, amikor az egyik tag szösszetétel, a másik ellenben szerkezetes mondatrész (alárendelő szószerkezet). Pl.: "Hangsúlyozták, hogy a vallás- és lelkiismereti szabadság minden ember egyetemes joga, aminek azonban kapcsolódnia kell az adott társadalmi viszonyok között érvényesülő szabadságjogokkal és állampolgári kötelességekkel" (Magyar Hírlap 1986. febr. 20. 6). A közös tag -- a szösszetétel utótagja s a jelzős szerkezet alaptagja -- az ismétlés elkerülése végett az első előforduláskor kimarad, s így csak egyszer, a szerkezet végén jelenik meg. Úgy is tűnhet, mintha jelzői mondatrész mellérendelő viszonyával állnánk szemben, hiszen a kötőszó látszólag a két jelző közé került. Csakhogy az első jelző egy szösszetétel előtagja, s így a mondat szempontjából nem minősülhet jelzőnek. Csakis olyan mondatrésznek tartható, amit az utótagjával együtt tölt be. Ennek megfelelően a jelzős szószerkezetnek sem a bővítménye az, ami a mellérendelő szószerkezet tagjaként számításba jöhet, csakis a szószerkezet alaptagja, a szabadság. Vagyis itt olyan mellérendelő szintagmáról van szó, amelyben az egyik tag szösszetétel, a másik pedig szerkezetes mondatrész, azaz minőségjelzős szerkezet. Az említett példában így halmozott alanyok fordulnak elő (vallásszabadság és lelkiismereti szabadság).

További példák: "A protestáns, az ortodox és a szabadegyházakat tömörítő Ökumenikus Tanács elnökévé ismét Bartha Tibor református püspököt választották meg" (Népszabadság 1986. febr. 13. 5). Itt tárgyak állnak mellérendelő viszonyban egymással, csakhogy az első két tag szerkezetes mondatrész, minőségjelzős szerkezet, s mindkettő a bővítményével van jelen a mondatban (hiszen a teljes forma így lenne: a protestáns egyházakat, az ortodox egyházakat és a szabadegyházakat). "A zsűri két rendezői és két különdíjat adott ki" (Népszabadság 1986. febr. 13. 9) -- ez szintén tárgyak mellérendelő viszonya; "November 5-én, vasárnap, az iparcikk- és ruházati üzletekben a szombati nyitvatartás szerint dolgoznak ..." (Kelet-Magyarország 1980. nov. 3. 5) -- a halmozás határozók között fordul elő; "A beszámoló vázolta az agitációs és propagandamunka eredményeit és kijelölte a tennivalókat" (Észak-Magyarország 1984. dec. 12. 2) -- ez a mondat birtokos jelzők közötti mellérendelő viszonyt tartalmaz.

Csak látszólag hasonló a korábbiakhoz a következő két példa: "A kőműves, a bádigos és a segédmunkát a telepiek vállalták" (Dunántúli Napló 1984. dec. 12. 3); "A városi pártbizottság ezt követően dr. Kovács László titkár előterjesztésében javaslatot fogadott el az alsó és középfokú oktatási intézményekben folyó erkölcsi-világnézetű nevelés feladatairól..." (Észak-Magyarország 1984. dec. 12. 2).

Mindkét eset helyesírási bizonytalanságról tájékoztat. Az első mondatban a kőművesmunka és a bádogosmunka ugyanúgy egybeírandó lenne, mint a segédmunka. A második példamondatban is kiskötőjel kellene az alsó szó mögé, jelezve ezzel azt, hogy az alsófokú is egybeírandó. Vagyis ez utóbbiak olyan példák, amelyekben az egymással mellérendelő viszonyban lévő tagok azonos utótagot tartalmazó szóösszetételek, de közös tagjuk csak egyszer, az utolsó összetett szó végén szerepel (vö. TOMPA JÓZSEF: Nyr. LXXXI. 298). További hasonló példák: "Magyar írók utaznak Bulgáriába a ... gabrovói humor- és szatírafesztiválra ..." (Magyar Hírlap 1986. febr. 20. 6); "A 100 ezernél nagyobb vendég- és nézősereget fogadó, rajtuk keresztülvonuló településekkel mi lesz?" (Esti Hírlap 1986. febr. 2. 3); "A versenyprogram mellett (ahol a benevezett, legfrissebb játék- és dokumentumfilmek szerepelnek) információs vetítéseket tartanak" (Népszava 1985. jan. 21. 6).

Azonos előtag esetén természetesen ez is elmaradhat: "A fővárosi közműellátás és -szolgáltatás fejlesztése idén 1,1 milliárd forintot fordítanak" (Népszava 1985. jan. 21. 5).

Bár nem szóösszetételeket tartalmaz, de jelleget tekintve idetartozik a következő példa is, amelyben igekötős igéből képzett főnév a mellérendelő szerkezet mindkét tagja. Az azonos főnévi tag csak egyszer szerepel, a kétféle igekötő után: "Nem csinalta feltűnően, tán hogy ne tűnjék bizalmatlanságnak, de a füzetlapozó séta annyira hozzátartozott óráihoz, mint a be- vagy kicsengetés" (Zalai Hírlap 1984. nov. 3. 3).

6. A mellérendelő szintagmában az azonos szintaktikai szerepet nemcsak egy lexéma (esetleg szerkezetes mondatrészt), de egy egész tagmondat is betöltheti. Mégpedig az alárendelő tagmondat kerülhet ilyen helyzetbe. Ez igen gyakran utalószóval képviselve van a főmondatban, ennek valamelyik mondatrésztét fejt ki mellékmondat formájában (vö. MMNy. 367). Az utalószó, mivel a főmondatban mondatrészi szerepet tölt be, a főmondat egyik szintagmájának a tagja. De minthogy az utalószó minden esetben egy alárendelt tagmondatot képvisel, így ez az alárendelt tagmondat is tekinthető szintagmatagnak. Ez a szintagmatag mellérendelő viszonyban állhat a főmondat egy más szavával. Pl.: "A tervek összeállításánál figyelembe vették a hazai vásárlók igényeinek változásait, továbbá azt, hogy az ágazat a következő években csak úgy tudja növelni az eladásokat, ha a feldolgozás színvonalát folyamatosan növeli" (Népszabadság 1986. febr. 13. 1). Ebben a mondatban a mellérendelő viszonyú tagok a változásait és az azt. Ez utóbbira vonatkozik a hogy kezdetű alárendelt tagmondat. Az azt egyrészt a főmondat tárgyas alárendelő szintagmájának a bővítménye (mint a változásait), másrészt hozzátoldó kapcsolatos mellérendelő viszonyban van a már említett első tárggyal (a változásait-tal). Következésképpen tehát úgy is felfogható, hogy a tárgyi alárendelő tagmondat a mellérendelő szintagma másik tagja.

A következő mondat összefoglaló-megosztó viszonyban lévő mellérendelt alanyait fejezik ki alárendelő tagmondatok: "Az élénkülés magyarázata egyrészt az, hogy májusban új köztársasági elnököt választ az ország, másrészt viszont az, hogy az elnökválasztás egyben a jövő év elején aktuális általános választás nyitánya is lehet" (Magyarország 1986. febr. 9. 8).

Olyan eset is előfordul, hogy az alárendelő tagmondat -- tulajdonképpen az álmondat -- a főmondatban nincs utalószóval képviselve. Ilyenkor természetesen maga az alárendelő tagmondat tekinthető a mellérendelő szintagma tagjának. Pl.: "Gál Iván ezzel kapcsolatban két dolgot emelt ki, egyrészt a tavalyi év gazdasági sikereit -- amit az előbbrelépés zálogának tekint --, másrészt, hogy árai ... már 1985-ben is mintegy húsz százalékkal csökkentek" (Magyar Hírlap 1986. febr. 20. 4). A mellérendelő viszony értelmező jelzők között létesült (a főmondat tárgyának megfelelő azonosító értelmezők ezek), amelyek összefoglaló-megosztó kapcsolatos viszonyúak. Egyik tagjuk a sikereik, másik pedig a hogy kötőszóval kezdődő alárendelő tagmondat. Ez utóbbi nincs utalószóval jelezve a főmondatban.

A következő példában ugyanaz az utalószó kétszer is szerepel. De a mellérendelő szintagmának csak a második helyen álló névmás (s természetesen az őt kifejtő tagmondat) a tagja. Az első azokat a tárgyak közötti hozzátoldó viszonyú mellérendelő szószerkezet (emlékeket ... s azokat is) első tagjának a jelzői bővítménye, s nem tartozik a mellérendelő kapcsolatba: "Így egymás mellett láthatjuk azokat a tárgyi emlékeket, amelyek a ke-reskedőváros arcélét mutatják fel, s azokat is, melyek a népiélet-re jellemzőek ..." (Észak-Magyarország 1984. dec. 12. 4).

7. Összegezősképpen tehát elmondható, hogy a mellérendelő szószerkezetek és a halmozott mondatrészek fogalma nem minden esetben fedi egymást a mai magyar nyelvben, bár legtöbbször ez a két dolog valóban egy és ugyanannak a jelenségnek a kétféle nézőpontból való megfogalmazása. Ritkán azonban eltérő jellegű mondatrészek is alkothatnak mellérendelő szószerkezetet. Továbbá, nemcsak alárendelő- vagy hozzárendelőszintagma-tagok között létesülhet mellérendelő viszony, de álszintagmatagok is kerülhetnek ilyen kapcsolatba egymással. Valamint olyan nominativusi esetben lévő szavak is, amelyeknek a mondatrészs szerepe közelebb-ről meg nem határozható. Sőt, még az is elképzelhető, hogy egy egész tagmondat alkotja a mellérendelő szintagma egyik, másik vagy mindkét tagját.

